ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Р І Ш Е Н Н Я

від 18 листопада 2020 року № 54/7

Про лист Рахункової палати України щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на підтримку у безпечному стані енергоблоків та об’єкта «Укриття» та заходи щодо підготовки до зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС

Відповідно до доручення Голови Верховної Ради України Разумкова Д.О. Комітет розглянув інформацію Рахункової палати України щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на підтримку у безпечному стані енергоблоків та об’єкта «Укриття» та заходи щодо підготовки до зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС.

За результатами розгляду Рахункова палата України зазначає, що Міністерством екології та природних ресурсів України (перейменовано у вересні 2019 року у Міністерство енергетики та захисту довкілля України, а у 2020 році у Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України) як головним розпорядником бюджетних коштів та Державним агентством України з управління зоною відчуження як відповідальним виконавцем бюджетної програми протягом 2018–2019 років на підтримку у безпечному стані енергоблоків та об'єкта "Укриття" та заходи щодо підготовки до зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС (КПКВК 2408120) використано 2 568 601,4 тис. грн.

Проведеним аудитом Рахункової палати України встановлено, що через недоліки у здійсненні внутрішнього контролю як головним розпорядником, так і розпорядником нижчого рівня (відповідальним виконавцем бюджетної програми) та неповні і несвоєчасні управлінські рішення, учасниками бюджетного процесу при використанні коштів державного бюджету за цією бюджетною програмою допущено: неефективне управління бюджетними коштами в обсязі 16 992,6 тис грн. (0,7 відс. касових видатків); використання коштів з недотриманням вимог нормативно-правових актів та з ознаками нецільового використання у сумі 339 955,0 тис. грн (13,2 відс.), нанесення збитків державному бюджету у сумі 19 615,3 тис. грн. (0,8 відс.); нерезультативне використання коштів державного бюджету в обсязі 47 241,9 тис. грн (1,8 відс.); неекономне використання бюджетних коштів у сумі 240 460,0 тис. грн. (9,4 відс.); використання коштів державного бюджету без внесення змін до планів заходів у сумі 37 781,0 тис. грн (1,5 відс.); використання коштів державного бюджету без визначення результативних показників виконання робіт, що унеможливлює оцінку їх ефективності, у сумі 725 212,7 тис. грн (28,2 відсотка).

Рахункова палата України відмічає, що нормативно-правові акти з питань підтримки у безпечному стані енергоблоків та об'єкта "Укриття" та виконання заходів щодо підготовки до зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС потребують удосконалення. Рахункова палата вважає, що нагальним є і подальше удосконалення механізмів фінансового та організаційного забезпечення питань безпечного стану енергоблоків та об'єкта "Укриття" та виконання заходів з підготовки до зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, що фактично здійснюється ДСП "ЧАЕС", яке є одержувачем бюджетних коштів. При цьому статус ДСП "ЧАЕС" не дає можливості ефективно та вчасно реагувати на ризики, пов’язані із забезпеченням сталого фінансування таких робіт, що зумовлено неефективною системою державного управління та внутрішнього контролю органів державної влади.

Як зазначено у проведеному аудиті, Загальнодержавна програма зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему не відповідає засадам розроблення, затвердження та виконання державних цільових програм, визначеним у Законі України від 18.03.2004 № 1621 "Про державні цільові програми".

Рахункова палата України відмічає, що Кабінет Міністрів України при здійсненні заходів з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади не забезпечив дотримання визначених законами України від 08.02.1995 № 39/95 "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку" та від 30.06.1995 № 255 "Про поводження з радіоактивними відходами" (із змінами та доповненнями, далі – Закон № 255) принципів розмежування державного управління у сфері використання ядерної енергії та державного управління у сфері поводження з радіоактивними відходами, а також відповідності Положення про Міністерство енергетики та захисту довкілля України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.01.2015 № 32, вимогам цих законів.

У проведеному аудиті зазначається необхідність узгодити частину другу статті 9 Закону № 255 щодо назви органу, який здійснює державне регулювання безпеки під час поводження з радіоактивними відходами, з назвою органу, визначеного актами законодавства з питань оптимізації центральних органів влади; застосування терміна "органи державної виконавчої влади" із Законом України від 17.03.2011 № 3166 "Про центральні органи виконавчої влади", в якому використовується термін "орган виконавчої влади".

Рахункової палати України встановила, що зазначені недоліки та порушення вплинули на досягнення як результативних показників, передбачених бюджетною програмою, так і очікуваних результативних показників, визначених Загальнодержавною програмою. Аудитом встановлено, що з шести очікуваних результатів виконання досягнуто тільки два: завершення будівництва та введення в експлуатацію сховища відпрацьованого ядерного палива і конфайнмента над об'єктом "Укриття". Загальне відставання виконання Загальнодержавної програми за термінами в цілому становить майже 6 років, а за окремими ключовими напрямами – понад 2 роки.

При цьому, аудитом зазначено, що протягом 2018-2019 років фактично не здійснювалася науково-технічна та інформаційна підтримка робіт щодо зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему, передбачена Законом України від 11.12.1998 № 309 "Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему" (далі – Закон № 309) та Загальнодержавною програмою.

Як зазначено у проведеному аудиті, з метою покращення науково-технічного супроводу робіт із підтримки у безпечному стані енергоблоків та об'єкта "Укриття", заходів щодо підготовки до зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, виконання відповідних завдань Інституту проблем безпеки атомних електростанцій та використання бюджетних коштів, спрямованих на зазначені цілі, необхідне організаційне та нормативно-правове врегулювання, зокрема, питань спрямування бюджетних коштів за КПКВК 6541140 на виконання заходів Загальнодержавної програми, а також узгодження замовниками та виконавцями цих заходів відповідних планів науково-дослідних робіт.

Як наведено Рахунковою палатою України в аудиті, термінового вирішення потребують питання фінансового забезпечення відшкодування витрат Пенсійному фонду України на виплату та доставку пільгових пенсій, а також встановлення заробітної плати працівникам ДСП "ЧАЕС" в розмірі не нижчому від середньої заробітної плати працівників відповідних професій та посад на діючих атомних електростанціях України, як це передбачено статтею 12 Закону № 309.

Відповідно до запиту Комітету Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, Державне агентство України з управління зоною відчуження, Державна інспекції ядерного регулювання України та ДСП «Чорнобильська АЕС» надали інформацію про результати розгляду зазначеного аудиту та

вжиття заходів з усунення виявлених недоліків відповідно до рекомендацій Рахункової палати України (додається).

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України повідомило, що за інформацією, отриманою від Національної академії наук України стосовно науково-технічної та інформаційної підтримки робіт щодо зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, НАНУ не отримувала фінансування у 2018-2019 роках за бюджетною програмою «Підтримка у безпечному стані енергоблоків та об'єкта "Укриття" та заходи щодо підготовки до зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС».

Державне агентство України з управління зоною відчуження (далі – ДАЗВ) надало інформацію про вжиття заходів із порушених в аудиті Рахункової палати України питань, надало копію наказу ДАЗВ від 13.08.2020 № 162-20 «Про затвердження Плану заходів ДАЗВ щодо усунення виявлених порушень і недоліків за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на підтримку у безпечному стані енергоблоків та об'єкта «Укриття» та заходів щодо підготовки до зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС» (додається).

ДАЗВ повідомило, що відшкодування Пенсійному фонду витрат з виплати та доставки пенсій (308 862,4 тис. грн) є обов'язковими витратами підприємств, які визначені законодавством і які мають враховуватися у вартості робіт та заходів, що виконуються підприємством. Тому ці витрати підприємства мають здійснювати у межах коштів, які вони отримують на виконання відповідних заходів, як обов'язкові елементи витрат таких же як сплата обов'язкових податків, нарахування на зарплату тощо, незалежно в яких сумах та чи були вони враховані під час визначення вартості робіт за завданнями та заходами Загальнодержавної програми. Невиконання цих виплат призводить до виникнення заборгованості та, відповідно, штрафних санкцій та додаткових непродуктивних бюджетних витрат.

ДАЗВ поінформувало, що встановлення заробітної плати працівникам ДСП ЧАЕС у розмірі не нижчому від середньої заробітної працівників відповідних професій та посад на діючих атомних станціях України, як це передбачено статтею 12 Закона України «Про загальні засади подальшої експлуатації і зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблока цієї АЕС на екологічно безпечну систему», то витрати із заробітної плати є елементом витрат ДСП ЧАЕС, які мають враховуватися під час формування кошторису витрат на роботи і заходи, що виконуються підприємством за Загальнодержавною програмою, та не можуть передбачатися за окремою бюджетною програмою.

ДАЗВ надало інформацію про розробку проекту Закону України «Про внесення змін до Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему» відповідно до Закону України «Про державні цільові програми» та Порядку розроблення та виконання державних цільових програм, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 № 106,

який направлено на розгляд та погодження до заінтересованих міністерств та відомств.

ДСП «Чорнобильська АЕС» надало інформацію про стан виконання заходів за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на підтримку у безпечному стані енергоблоків та об’єкта «Укриття» та заходи щодо підготовки до зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС.

Комітет звертає увагу, що у зв’язку із закінченням у 2020 році терміну виконання Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об’єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, необхідно пришвидшити розробку та прийняття відповідних змін до Загальнодержавної програми на наступний період та забезпечити її належне стале фінансування.

Враховуючи викладене Комітет в и р і ш и в:

1. Інформацію Рахункової палати України щодо результатів аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на підтримку у безпечному стані енергоблоків та об’єкта «Укриття» та заходи щодо підготовки до зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС взяти до відома.

2. Рекомендувати Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів України, Державному агентству України з управління зоною відчуження та ДСП «Чорнобильська АЕС» усунути виявлені аудитом порушення та недоліки та забезпечити виконання рекомендацій Рахункової палати України.

3. Рекомендувати Кабінету Міністрів України, Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів України, Державному агентству України з управління зоною відчуження:

– внести на розгляд Верховної Ради України законопроект про внесення змін до Закону України «Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об’єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему» на наступний період;

– забезпечити належне фінансування Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об’єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему;

– здійснити за участі Національної академії наук України аналіз виконання заходів Загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему всіма виконавцями та оцінку досягнення запланованих до 2020 року результатів, а також надати рекомендації щодо подальшої діяльності.

3. Рішення направити до Рахункової палати України, Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, Державного агентства України з управління зоною відчуження, Державної інспекції ядерного регулювання України, ДСП «Чорнобильська АЕС» та Національної академії наук України.

Голова Комітету **О. БОНДАРЕНКО**